

(*)Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo

Presentation

The Business Administration and Tourism School of Ourense is located in the Business & Law Building of the University Campus in the heart of the city.

The educational offer for the next course 2023-2024 is:

Titles of Degree:

- **Degree in Business Administration**
- **Degree in Tourism**
- **Double Degree Program "Business Administration + Computing Engineering"**
- **Double Degree Program "Business Administration + Law"**
- **Double Degree Program "Tourism + History"**
- **International Double Degree in Business Administration (Germany & Spain)**
- **Bachelor of arts in Cruise Tourism Management**

Since the academic year 2015-2016, thanks to a Inter-Institutional cooperation agreement with Hochschule Bremerhaven, the Business Administration and Tourism School offers a **International Double Degree Programme** in Business Administration & Management at the **University of Vigo** and Bachelor of Arts in Business Administration at **Hochschule - Bremerhaven**. And for a third year, the **Business Administration International Program** is offered with more than 60 credits taught in English. Since 2016-17 we offer the **Tourism International Program** with more than 39 credits taught in English.

With these agreements and programs the Business Administration and Tourism School is committed to the internationalization of studies and the participation of students in mobility and exchanges programs, thus opening up a range of new horizons and future options.

Regarding POSTGRADUATE COURSES of the Business Administration and Tourism School:

- **Master Degree in Inland Tourism and Health Management and Planning**
- **MBA in Sport**

To obtain more information visits our page web <http://www.fcetou.uvigo.es/>

Come and visit us!

Organization chart

DECANAL TEAM

Dean

María Montserrat Cruz González
Telephone: 988 368 800
e-mail: decano.eto@uvigo.es

Secretary

Alberto Vaquero García

Telephone: 988368762
e-mail: secretario.facultade.eto@uvigo.es

Vicedean of Academic Planning

Francisco Tugores Martorell
Telephone: 988368770
e-mail: ftugores@uvigo.es

Vicedean of Undergraduate Studies and ICT

Javier Sánchez Sellero
Telephone: 988368742
e-mail: javiss@uvigo.es

Vicedean of Quality

Juan Manuel de los Rios Sánchez
Telephone: 988 368 816
e-mail: jmrrios@uvigo.es

Vicedean of International Relations

María Beatriz González Sánchez
Telephone: 988 368 712
e-mail: bgonzale@uvigo.es

Location

Jurídico-Empresarial Building
University Campus Las Lagunas
32004 Ourense

Caretaker's office: + 34 988 368 700.

Student enrollment office: +34 988 368 803; administracion.eto@uvigo.es

Deanship Secretary: +34 988 368 800; secretario.eto@uvigo.es

Foreign Relations: bgonzale@uvigo.es

General Information: info.eto@uvigo.es

Fax: + 34988 368 923.

Page web: www.fcetou.uvigo.es

Grado en Administración y Dirección de Empresas

Subjects

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
004G020V01301	Business: Financial Accounting I	1st	6
004G020V01302	Operations management	1st	9
004G020V01303	Human Resources management	1st	9
004G020V01304	Econometrics	1st	6
004G020V01401	Financial accounting 2	2nd	6
004G020V01402	Investment decisions	2nd	6

O04G020V01403	Marketing Management I	2nd	6
O04G020V01404	Macroeconomics	2nd	6
O04G020V01405	Economic policies	2nd	6

IDENTIFYING DATA				
Empresa: Contabilidade financeira I				
Subject	Empresa: Contabilidade financeira I			
Code	004G020V01301			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Economía financeira e contabilidade			
Coordinator	Gallego Rodríguez, María Elena			
Lecturers	Gallego Rodríguez, María Elena Rivero Fernández, M ^a Dolores			
E-mail	egallego@uvigo.es			
Web				
General description	Introducir o alumno no coñecemento xeneral da contabilidade, para que comprenda e aprenda os conceptos básicos da contabilidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
C8	Aplicar os coñecementos adquiridos a futuras situacións profesionais e desenvolver competencias relacionadas coa elaboración e defensa de argumentos e resolución de problemas dentro da súa área de estudo
C10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa
D3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos
D4	Compromiso ético no traballo
D5	Motivación pola calidade e mellora continua

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Coñecer as bases conceptuais da contabilidade como ciencia social, o seu carácter de sistema de información de características especiais; así como o concepto de utilidade da información económica financeira na armazón económica.	A2 B10 C8 D3
	A3 C10 D4
	A4 D5
Coñecer o funcionamento básico dun sistema contable como instrumento informativo ao servizo do proceso de toma de decisións	A2 B10 C8 D3
	A3 C10 D5
	A4
Coñecer a regulación positiva da contabilidade, os seus obxectivos e carácter relativo, así como o funcionamento do sistema contable empresarial no contexto da regulación positiva española	A2 B10 C8 D4
	A3 C10
	A4

Contidos	
Topic	
(*)1. La información económica y la toma de decisiones	(*)1.1. La información económico-empresarial 1.2. La utilidad de la información económica. 1.3. Los usuarios de la información económica. 1.4. La información contable: características y requisitos
(*)2. Concepto y División de la Contabilidad	(*)2.1. Introducción al concepto de contabilidad 2.2. División de la contabilidad.
(*)3. El Patrimonio de la Empresa: elementos y relaciones	(*)3.1. El patrimonio de la empresa y sus componentes. 3.2. Analisis del Activo. 3.3. Analisis del Pasivo. 3.4. El fondo de maniobra. 3.5. El periodo medio de maduración de la empresa.

(*)4. Método contable y su instrumentalización	(*)4.1. El método contable y sus objetivos. 4.2. Los hechos contables: Su clasificación y formulación. 4.3. Los hechos contables y el concepto de resultado. 4.4. La cuenta como instrumento contable. 4.5. Tipos de cuenta y su funcionamiento. 4.6. El método de partida doble. 4.7. El registro de las operaciones contables. 4.8. Cuentas administrativas y cuentas especulativas.
(*)5. El ciclo contable	(*)5.1. El ciclo contable: concepto y fases. 5.2. La fase inicial: inventario y apertura. 5.3. El desarrollo del ejercicio: fase de gestión. 5.4. Las operaciones de conclusión del ejercicio: la fase de cierre. 5.5. La elaboración de las cuentas anuales.
(*)6. La normalización contable: la regulación legal de la contabilidad en España	(*)6.1. La normalización contable: concepto, utilidad y tipos. 6.2. La regulación legal de la contabilidad en España: el Plan General de Contabilidad. 6.3. La estructura del Plan General de Contabilidad. 6.4. Los principios contables y las cuentas anuales.
(*)7. El proceso de valoración contable	(*)7.1. La valoración contable: concepto. 7.2. Valoración analítica y valoración sintética. 7.3. Los criterios de valoración en el Plan General de Contabilidad español.
(*)8. Análisis y contabilización de las existencias	(*)8.1. Concepto y clases de existencias. 8.2. La valoración de las existencias. 8.3. La contabilización de las existencias. 8.4. Depreciación de las existencias. 8.5. La problemática contable de envases y embalajes. 8.6. La problemática contable del IVA.
(*)9. Disponibilidades líquidas y derechos de cobro	(*)9.1. El efectivo y otros activos líquidos equivalentes. 9.2. Los derechos corrientes de cobro. 9.3. La depreciación de los derechos corrientes de cobro.
(*)10. El pasivo corriente	(*)10.1. El pasivo: concepto y clases. 10.2. Los pasivos por operaciones de tráfico. 10.3 Las deudas con entidades de crédito y otros pasivos de naturaleza financiera. 10.4. Otras cuentas pasivas.
(*)11. Los inmovilizados material e intangible	(*)11.1. Concepto y clases. 11.2. El inmovilizado material. 11.3. Los inmovilizados materiales en curso. 11.4. Las inversiones inmobiliarias. 11.5. El inmovilizado intangible. 11.6. Las correcciones valorativas.
(*)12. Las inversiones financieras	(*)12.1. Concepto y clases. 12.2. La valoración de las inversiones financieras. 12.3 Los derechos preferentes de suscripción y su problemática contable. 12.4. La problemática contable de las acciones y participaciones de capital. 12.5. La problemática contable de los valores de renta fija y créditos asimilados.
(*)13. El cálculo del resultado	(*)13.1. El concepto de resultado. 13.2. Los gastos. 13.3. Los ingresos. 13.4. Las operaciones de fin de ejercicio.
(*)14. Las cuentas anuales	(*)14.1. El papel de las cuentas anuales en el sistema contable. 14.2. Las cuentas anuales en el Plan General de Contabilidad español. 14.3. La elaboración de las cuentas anuales.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección magistral	30	40	70
Resolución de problemas	15	30	45
Seminario	5	5	10
Exame de preguntas obxectivas	1	12	13
Autoavaliación	1	5	6
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección magistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxeto de estudo, bases teóricas e/o directrices de un traballo, exercicio ou proxecto a desenrollar por o estudante.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/o exercicios relacionados co a asignatura. Deben desenrollarse as solucións adecuadas e correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas o algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Acostumase utilizar como complemento da lección magistral.
Seminario	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Os estudantes poden exponer as dúbidas que lle xurdan o ir resolvendo as cuestións plantexadas e que son resoltas de forma personalizada
-----------	--

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Resolución de problemas	Proba escrita individual consistente na resolución de exercicios nos GPs	10	A2 A3 A4	B10	C8 C10	D3 D5
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba escrita sobre a materia impartida ata o momento do exame	40	A2 A3	B10		D3 D4 D5
Autoavaliación	O alumno resolverá os cuestionarios on line nas datas que se determinen	10	A2 A4		C8 C10	D3
Exame de preguntas obxectivas	Realizarase unha proba escrita onde o alumno terá que resolver cuestións práctica	40	A2 A4	B10	C8	D3 D5

Other comments on the Evaluation

A avaliación pode ser continua (AC) ou global (AG). Se presume que os estudantes seguirán o sistema de avaliación continua, salvo que manifesten a súa intención de optar pola avaliación global. En este último caso, teñen que notificalo ó profesor segundo o procedemento e o prazo establecido polo centro

A elección de AG supón a renuncia ao dereito de seguir avaliándose mediante as actividades de AC que resten e á cualificación obtida ata ese momento en calquera das probas que xa tiveron lugar.

A avaliación continua consta de catro probas, consistentes en **dous exames** escritos de carácter teórico - práctico. Cada un dos exames pondera un **40%** e é necesario sacar unha calificación de 5 en cada un deles para aprobar e facer media cas demais probas. Outra proba será a realización de **casos prácticos** plantexados polo profesor nos GPs. Esta proba pondera un **10%**. Esta porcentaxe distribúese entre os cinco casos que vanse a plantexar. O alumno que non poida ou non queira realizar algún ou todos os casos, perderá a cualificación correspondente a cada un deles, sin que se teña opción a recuperalos. A última proba consistirá na realización de **cuestionarios on line (autoavaliación)** que o profesor irá plantexando ó longo do cuadrimestre a través da plataforma MOOVI. Esta proba pondera un **10%**, e o alumno que non poida ou non queira realizar algún ou todos os cuestionarios, perderá a cualificación correspondente a cada un deles, sin que se teña opción a recuperalos.

Se un estudante suspende un ou os dous exames parciais plantexados (os que representan o 80% da nota), poderase presentar a convocatoria oficial de xaneiro ca proba ou probas suspensa/s.

Aqueles estudantes que optaron pola avaliación continua, e teñen os exames parciais aprobados, en xaneiro serán avaliados cas notas obtidas nos exames e nas demais probas. Se o alumno non aprobou algún exame parcial e se presenta en xaneiro ten que sacar un 5 para facer media; en caso de non obtelo porase a nota obtida neste exame.

Os alumnos que opten pola avaliación global serán avaliados cun examen teórico práctico e calificados ca nota que saquen no correspondente exame.

Os alumnos que non superen a materia na primeira oportunidade podrán ser avaliados de novo na segunda oportunidade a través dunha proba teórico-práctica que suporá o 100% da nota.

Esta guía é orientativa e esta suxeta a modificacións se o longo do curso se estiman necesarias.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso académico.

No caso de conflito ou disparidad entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da FCETOU.

A avaliación continua consta de dúas probas escritas que se farán ao longo do cuadrimestre. Para superar estas probas é necesario alcanzar en cada unha delas unha puntuación de 5 sobre 10. Estas probas supoñen o 100% da nota.

Considérase que un alumno está en avaliación continua se se presenta a algunha das probas parciais. Se un estudante

suspende algunha das dúas probas parciais expostas, poderase presentar á convocatoria oficial de xuño coa/s parte/s non superada/s. Aqueles estudantes que optasen pola avaliación continua, en xuño serán avaliados polas notas obtidas nos exames realizados (100%). Se no examen de xuño ten que recuperar algún dos parciais, e o suspende, a nota final será a correspondente a este examen.

Os alumnos que non superen a materia no convocatoria de xuño, poderán presentarse á convocatoria de xullo onde se lles examinará da totalidade da materia, e serán calificados ca nota obtida no examen.

Alternativamente ao sistema de avaliación continua, o estudantado poderá optar a ser avaliado cun exame final que suporá o 100% da cualificación.

Na convocatoria de xuño, o exame suporá o 100% da cualificación.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso académico

En caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da FCETOU.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Jose Luis Wanden-Berghe Lozano (coord.), **Contabilidad Financiera. El Nuevo Plan General de Contabilidad y de PYMES**, 2016,

Jose Luis Wanden-Berghe Lozano (coord.), **Contabilidad Financiera II**, 2012,

Muñoz Merchante, Angel, **Introducción a la Contabilidad**, 2015,

González García, V, **Contabilidad Financiera**, 2022,

Complementary Bibliography

Plan General de Contabilidad, **R.D. 1514/2007, de 16 de noviembre (B.O.E. 20/11/07).**,

Antonio Socías Salvá, **Contabilidad Financiera. Supuestos**, 2011,

José Domínguez Casado y otros, **Introducción a la Contabilidad Financiera I**, 2011,

Esther Albelda Pérez, **Introducción a la Contabilidad Financiera**, 2014,

Fernández Cuesta C; Gutierrez López E, **Introducción a la Contabilidad Financiera**, 2014,

Del Campo Moreno, P, **Contabilidad Financiera**, 2012,

Del Campo Moreno, P; Parte Esteban, L., **Prácticas de Contabilidad Financiera**, 2012,

Arquero Montaña, J.L. et al, **Introducción a la Contabilidad Financiera**, 2015,

Alberda Perez, E; Sierra Garcia, L, **Introducción a la Contabilidad Financiera. Ejercicios Básicos**, 2017,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Contabilidade financeira II/O04G020V01401

Subjects that it is recommended to have taken before

Empresa: Matemática das operacións financeiras/O04G020V01202

Other comments

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumno na materia e concíbese flexible, en consecuencia, pode requirir axustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achégase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento del proceso formativo.

IDENTIFYING DATA				
Operations management				
Subject	Operations management			
Code	004G020V01302			
Study programme	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2nd	1st
Teaching language	Spanish Galician English			
Department				
Coordinator	Rodríguez López, Nuria			
Lecturers	Blanco González, Manuel Pérez Bouzas, María Pilar Rodríguez López, Nuria			
E-mail	nrl@uvigo.es			
Web				
General description	This subject develops the contents, methods and tools associated with operations strategy. It studies in deep the topics related to the selection and design of the product, the method and place of production, the necessary resources and their organisation, and any other necessary aspects so that the company can carry out the productive process for which was created.			
	English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results	
Code	
B1	Ability to analyse and synthesise
B2	Critical and self-critical thinking
B10	Issue assessment reports on specific situations regarding companies and markets
B11	Design global management projects or projects related to the functional areas within a company
B13	Capacity for learning and independent work
B14	Capacity to apply the theoretical and practical knowledge acquired in a specialised academic context
C6	Acquire and understand knowledge regarding: The different processes, procedures and practices related to business management
C12	Solve problems effectively and make decisions using the appropriate quantitative and qualitative methods, including the identification, expression and solution of business problems
D5	Motivation for quality and continuous improvement

Expected results from this subject			
Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Showing the knowledge of procedures and techniques of operations management.	B1 B10 B11	C6	
Using research, selection and interpretation tools of the relevant information in the production area.	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6	
Setting goals, develop strategies and action plans specific to production activities and consistent with their environment.	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6	D5

Managing knowledge, processes and characteristics of the leadership and management of production activities in the various companies, assuming the effects of his/her practice and the consequences of his/her action in any context of intervention reflecting on his/her own positioning.	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6 C12	D5
Making decisions in finding solutions to problems relating to the status of the production area of the company and to issue the corresponding reports.	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6 C12	D5

Contents

Topic	
MODULE 1: THE COMPANY AND OPERATIONS SYSTEM.	SUBJECT 1. The Operations System, Operations Strategy and Outcomes
MODULE 2: DESIGN OF OPERATIONS SYSTEM.	SUBJECT 2. Selection and Design of the Product and of the Production Process SUBJECT 3. Strategic decisions about Capacity SUBJECT 4. Decisions about Location SUBJECT 5. Layout
MODULE 3: SUPPLY-CHAIN MANAGEMENT.	SUBJECT 6. Supply chain SUBJECT 7. Inventory Management
MODULE 4: PRODUCTION PLANNING.	SUBJECT 8. Project Management SUBJECT 9. Planning, Scheduling and Control of the Production SUBJECT 10. Lean Manufacturing

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	12	20	32
Flipped Learning	7.5	30	37.5
Case studies	15	15	30
Workshops	30	45	75
Mentored work	7.5	40	47.5
Objective questions exam	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	Presentation by the professor of the subject contents, theoretical bases and guidelines of an assignment to be developed by the student.
Flipped Learning	Some learning activities will be carried out outside the classroom and before the session. Other processes of acquisition of knowledge will be facilitated and enhanced with the presence of the teacher
Case studies	Analysis of an event or issue in order to know, interpret, solve, generate hypotheses, comparing data, reflect, complete knowledge, diagnose and training in alternative dispute resolution procedures. This technique could require the student, either individual or in a group, to prepare a document on a topic, or to prepare reports, essays, summaries of lectures, conferences, etc.
Workshops	Problems and/or exercises related to the course. The student should develop appropriate and right solutions through exercise routines, application of formulas or procedures to process available information and interpret the results.
Mentored work	The student, individually or in groups, prepares a paper on the subject of matter or prepare research, essays and summaries of readings. It includes finding and collecting information, reading and literature management, writing ...

Personalized assistance

Methodologies	Description
Case studies	Time reserved to guide, monitor, address and solve questions of students in their process of acquiring skills and carrying out proposed activities.
Mentored work	Time reserved to guide, monitor, address and solve questions of students in their process of acquiring skills and carrying out proposed activities.

Workshops	Time reserved to guide, monitor, address and solve questions of students in their process of acquiring skills and carrying out proposed activities.
-----------	---

Assessment					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Workshops	Assignments in which the student must solve a different problems and exercises within a given time period and under conditions established by the teacher. In each of these activities, the student must apply the knowledge acquired and show the competences developed during the sessions. Detailed instructions, including the due dates, will be provided for each assignment.	30	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6 C12	D5
Mentored work	Paper, essay and summaries of reading on the subject of matter prepared by the student. It includes finding and collecting information, reading and literature management, writing ... and the oral presentations , related with those activities.	10	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6 C12	D5
Objective questions exam	Written exams The format of the exams may include multiple-choice questions, short-answer questions, and problem-solving questions. The exams will cover material from lectures, readings, and any additional resources provided.	60	B1 B2 B10 B11 B13 B14	C6 C12	D5

Other comments on the Evaluation

Continuous assessment plan:

First exam call: The previously mentioned assignments represent the continuous assessment plan. Students must complete all the compulsory assignments (cases, problems, exercises, presentations, etc.) and take the objective questions exams. To pass, the student must achieve at least 5 points out of 10.

Second exam call: Students must take both, a practical and a theoretical exam that represents the 100% of the mark. These exams will cover all the course material. To pass, the student must achieve at least 5 points out of 10.

Non-continuous assessment plan:

Students must take both, a practical and a theoretical exam that represents the 100% of the mark. These exams will cover all the course material. To pass the subject, the student must achieve at least 5 points out of 10. There will be two exam opportunities. The dates and time of the exams are those specified in the calendar of exams approved by the school's governing body (Xunta the Centro) for the present academic course (<http://fcetou.uvigo.es/index.php/en/exams>)

Students should contact the subject coordinator by e-mail, if they wish to follow the non-continuous assessment plan. They should decline the continuous assessment and request the global assessment plan. Application deadline: 11th September 2023 - 11th October 2023.

OTHER REMARKS

The dates and time of the exams are those specified in the calendar of exams approved by the Junta the Centro for the present academic course (<http://fcetou.uvigo.es/index.php/en/exams>)

Active participation in class discussions, asking questions, and engaging with the material will be encouraged. This includes attendance, punctuality, and respectful interaction with peers and the teacher. Inappropriate behaviour, contrary to social harmony, will be sanctioned with the loss of the right to continuous assessment by the student responsible.

Academic Integrity: All work submitted must be original and appropriately cited. Plagiarism or any form of academic dishonesty will not be tolerated and will result in a failing grade in all the exam calls of the academic year.

Sources of information

Basic Bibliography

Domínguez Machuca, J.A. y otros, **Dirección de operaciones. Aspectos tácticos y operativos en la producción y los servicios.**, 1ª, McGraw-Hill, 1995

Domínguez Machuca, J.A. y otros, **Dirección de operaciones. Aspectos estratégicos en la producción y los servicios.**, 1ª, McGraw-Hill, 1995

Heizer, J.; Render, B., **Dirección de la Producción y de Operaciones. Decisiones Tácticas.**, 11ª, Pearson Educación, 2015

Heizer, J.; Render, B., **Dirección de la Producción y de Operaciones. Decisiones Estratégicas.**, 11ª, Pearson Educación, 2015

Heizer, J.; Render, B., **Operations Management. Sustainability and Supply Chain Management. Global Edition.**, 11th, Pearson Education, 2014

Heizer, J.; Render, B., **Principles of Operations Management.**, 9th, Pearson Education, 2014

Krajewski, L.J.; Ritzman, L.P.; Malhotra, M.A., **Administración de Operaciones. Procesos y Cadena de Suministros.**, 10ª, Addison Wesley, 2013

Miranda, F.J. y otros, **Manual de Dirección de Operaciones.**, 1ª, Thomson, 2005

Complementary Bibliography

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Business: Basics of management/O04G020V01102

Business: Business management/O04G020V01203

Other comments

This guide aims to anticipate the learning path of the student, and is conceived in a flexible manner. Therefore, it may require adjustments during the course, according the dynamics of the class or any situations which may arise.

Similarly, it will contribute information and specific guidelines necessary throughout the learning process.

Teaching activity will be developed using the Campus Remoto of the University of Vigo and the learning platform Moovi.

IDENTIFYING DATA				
Dirección de recursos humanos				
Subject	Dirección de recursos humanos			
Code	004G020V01303			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Organización de empresas e márketing			
Coordinator	Diéguez Castrillón, María Isabel			
Lecturers	Diéguez Castrillón, María Isabel Gueimonde Canto, Ana Isabel			
E-mail	idieguez@uvigo.es			
Web				
General description	O obxectivo da materia é adquirir competencias que permitan tomar decisións sobre os recursos humanos das organizacións, tanto nos ámbitos do acceso, da planificación, o mantemento, o desenvolvemento e o control.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Pensamento crítico e autocrítico
B3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación
B9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
B14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado
C3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.
C5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial
C6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial
C7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial
C10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa
C11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais
C12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
C14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións
C16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante
D4	Compromiso ético no traballo

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Lograr por parte do alumnado o coñecemento e a aplicación correcta das principais técnicas e ferramentas propias da dirección e xestión de recursos humanos.	B3	C6
	B13	C7
Lograr por parte do alumno/á aplicación de ferramentas de procura, filtrado e interpretación da información relevante na área de recursos humanos.	B1	C6
	B5	C10
	B8	C16
	B9	
	B13	
Tomar decisións na procura de solucións a problemas relativos á situación socio-laboral da empresa, aplicando os métodos apropiados e emitindo os informes correspondentes.	B1	C12
	B5	
	B8	
	B9	
	B10	
	B13	

Conseguir que o alumno/a fixe obxectivos, elabore estratexias e plans de acción coherentes coa súa contorna	B1 B5 B13	C3 C5 C6 C11 C14	
Lograr o manexo por parte do alumnado dos coñecementos e procesos propios da dirección e xestión de recursos humanos, mostrando compromiso coas consecuencias das súas decisións ou accións en calquera contexto de intervención, reflexionando sobre o seu propio posicionamento	B1 B2 B5 B13 B14	C7	D4

Contidos

Topic

BLOQUE I: FUNDAMENTOS DE RRHH	Tema 1: A función de recursos humanos na empresa Tema 2: Dirección de recursos humanos na empresa
BLOQUE II: ACTIVIDADES BÁSICAS NA DIRECCIÓN E XESTIÓN DE RRHH	Tema 3: Fontes básicas de información na toma de decisións de recursos humanos Tema 4: Estratexias, procesos e técnicas de compensación e retribución Tema 5: Planificación de recursos humanos na empresa Tema 6: Estratexias, procesos e técnicas de recrutamento, selección e socialización Tema 7: Estratexias, procesos e técnicas de desenvolvemento dos recursos humanos

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	37.5	0	37.5
Estudo de casos	26	60	86
Estudo previo	0	80	80
Prácticas de laboratorio	7.5	10	17.5
Exame de preguntas obxectivas	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Explicación por parte do profesorado dos contidos básicos da materia. Explicación de directrices de traballo, fontes de información e pautas para desenvolver o traballo da materia. Interacción co alumnado
Estudo de casos	Resolución de casos prácticos, exercicios e problemas do ámbito dos RRHH
Estudo previo	Consulta e análise de materiais
Prácticas de laboratorio	Dominio de programa informático de xestión de RRHH

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Atención individualizada na aula e en horario de titorías.
Estudo de casos	Atención individualizada na aula durante a realización de casos, e en horario de tutorías
Prácticas de laboratorio	Atención individualizada na aula durante a realización de prácticas de laboratorio, e en horario de titorías
Estudo previo	Atención individualizada en horario de titorías

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Inclúe análise de información sobre casos concretos e valoración de alternativas de solución, xunto a toma de decisións.	40	B1 B5 B10 B13 B14 C3 C5 C6 C7 C10 C11 C12 C14 C16 D4

Prácticas de laboratorio	Inclúe test de coñecementos de nóminas e realización nómina no programa Nominasol	20	B3 B13 B14	C6 C7 C12 C16	D4
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas test sobre os contidos teóricos das materia	40	B1 B2 B3 B5 B8 B9 B10 B13 B14	C3 C5 C6 C7 C10 C11 C12 C14 C16	D4

Other comments on the Evaluation

Primeira convocatoria (xaneiro)

Alternativa a) Se realizarán cinco probas de avaliación continua ao longo do curso con datas que figuran no cronograma da materia publicadas na web da facultade.

Proba 1: Proba dos temas 1 e 2 (test+ casos) : 22,85%

Proba 2: Proba dos temas 3 e 4 (test +casos): 22,85%

Proba 3: Proba dos temas 5 e 6 (test +casos): 22,85%

Proba 4 : Proba do tema 7 (test + casos): 11,45%

Proba 5: Proba de nóminas: exame de preguntas obxectivas + elaboración de nómina: 20% (test + realización de nómina no programa informático)

Superarase a materia a condición de que a media ponderada dos resultados de todas as probas e actividades avaliábeis efectuadas ao longo do período lectivo sexa maior ou igual a 5 puntos sobre 10. Non se integrarán na calificación os resultados das probas e actividades avaliábeis que non cheguen ao 5. As probas son non recuperables.

Alternativa b) Avaliación global, Só para os estudantes que explicitamente informaron antes do 11 de outubro de 2023 de que abandonan a avaliación continua. Exame global dos contidos da materia. A calificación do exame será o 100% da nota final.

Segunda convocatoria (xullo):

Exame global dos contidos da materia no mes de xullo. A calificación do exame será o 100% da nota.

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumnado na materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia, pódense requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica da clase e/ou do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Proporcionarase ao alumnado a información e as pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Observación: Calquera evidencia de traballos e probas plaxiados ou copiados suporá unha calificación de suspenso nas dúas convocatorias.

IMPORTANTE: As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso actual. No entanto, o calendario poderá ser modificado ao longo do curso por algún imprevisto. Consulten a páxina web da facultade por si se produciran cambios no mesmo. Ante conflitos nas datas publicadas en diversos medios, prevalecerá a existente na páxina web da facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

LEAL, A.; ALFARO DE PRADO, A.; RODRÍGUEZ, L. e ROMÁN, M., **El Factor Humano en las Relaciones Laborales**, Pirámide, 1999

PEREDA MARIN, SANTIAGO, **Dirección y gestión de recursos humanos por competencias**, Editorial Ramón Areces, 2011

CALLE DURÁN M. C., ORTIZ DE URBINA, M., **Fundamentos de Recursos Humanos**, Pearson Educacion, 2018

ALBIZU GALLASTEGUI, E. e LANDETA RODRÍGUEZ, J., **Dirección Estratégica de los Recursos Humanos. Teoría y Práctica**, Pirámide, 2011

Complementary Bibliography

DESSLER, G., **Administración de Recursos Humanos**, Prentice Hall, 2009

DOLAN, S.; VALLE, R.; JACKSON, S e SCHULER, R.S, **La Gestión de los Recursos Humanos**, McGraw Hill, 2007

MONDY R., **Administración de recursos humanos**, Prentice Hall, 2010

BYARS L., RUE L., **Gestión de los recursos humanos**, Irwin, 1997

RUBIO DE MEDINA, M.D., **Retribuciones Laborales**, Bosch, 2005

GÓMEZ MEJIA, L., BALKIN, D., CARDY, R., **Gestión de RRHH**, Prentice Hall, 2016

VÁZQUEZ, L. ; SANCHEZ, R., **Gestión de RRHH para la PYME**, Pirámide, 2019

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Empresa: Fundamentos de administración/O04G020V01102

Empresa: Xestión de empresas/O04G020V01203

IDENTIFYING DATA				
Econometría				
Subject	Econometría			
Code	004G020V01304			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Economía aplicada			
Coordinator	Pintos Clapés, Juan			
Lecturers	Pintos Clapés, Juan			
E-mail	jpc@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	A asignatura encádrase no primeiro cuatrimestre do segundo curso do grao. Trátase dunha materia para os alumnos que xa teñen completado o primeiro curso, e que polo tanto poseen formación nas disciplinas de matemáticas e estadística, un coñecemento básico das cales é moi importante para o estudo da econometría. De este modo, o alumno encontrase preparado para abordar unha asignatura de análise como é a econometría, na que empregará os seus coñecementos estadísticos para construír modelos econométricos xerais, que son aplicables en principio o estudo e resolución de problemas dunha ampla variedade de materias relacionadas coa titulación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Pensamento crítico e autocrítico
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
C7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial
C12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
D3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Comprensión das técnicas econométricas básicas dende un punto de vista teórico e aplicado.	B1 B13	C7	
Manexo das técnicas e ferramentas básicas para a cuantificación das relacións entre variables relevantes no mundo económico e empresarial.	B13	C12	
Capacidade de abordar de xeito eficaz certos problemas do eido empresarial empregando a metodoloxía econométrica axeitada.	B1 B2	C12	D3
Habilidades para a argumentación e obtención de conclusións de xeito rigoroso a partir da evidencia empírica.	B1 B2 B5		

Contidos

Topic	
1. Modelización econométrica.	Definición e obxectivos do modelo econométrico. Diseño y construcción do modelo econométrico.
2. Modelo de Regresión Lineal Clásico (MRLC).	Especificación do modelo. Hipóteses básicas do modelo. Estimación e interpretación dos coeficientes estimados. Propiedades dos estimadores. Bondade de axuste. Contrastes de hipóteses. Predicción. Outras cuestións relacionadas co Modelo de Regresión Lineal Clásico (MRLC).
3. Incumprimento das hipóteses clásicas.	Análise, consecuencias, diagnose e posibles solucións se hai incumprimentos das hipóteses clásicas.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	20	30	50
Resolución de problemas	8	18	26
Prácticas de laboratorio	15	24	39
Seminario	5	10	15
Exame de preguntas obxectivas	1	9	10
Exame de preguntas obxectivas	1	9	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, complementada co uso de medios audiovisuais, así como a introducción dalgunhas preguntas dirixidas ó estudante, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.
Resolución de problemas	Permite ó alumnado implementar de forma efectiva os coñecementos teóricos adquiridos a partir das sesións maxistrais a través da realización de actividades tales como exercicios e problemas. Os obxectivos desta técnica son: alcanzar unha maior competencia no manexo dos contidos aprendidos así como ilustrar as súas potenciais aplicacións.
Prácticas de laboratorio	Nestas sesións de laboratorio informático se aplicarán os coñecementos adquiridos nas clases teóricas e prácticas para a realización de supostos prácticos coa axuda dun programa informático econométrico. Os alumnos traballarán individualmente ou en grupo baixo a supervisión do profesor.
Seminario	Sesións en grupos pequenos que permiten afondar ou complementar os contidos da materia mediante a discusión de problemas ou exercicios entre o profesor e os alumnos. O reducido tamaño dos grupos permite una atención personalizada ás dúbidas e inquiredanzas dos alumnos.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Sesións en grupos pequenos que permiten afondar ou complementar os contidos da materia mediante a discusión de problemas ou exercicios entre o profesor e os alumnos. O reducido tamaño dos grupos permite una atención personalizada ás dúbidas e inquiredanzas dos alumnos.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Resolución de problemas	A avaliación neste contexto pode consistir na entrega de exercicios resoltos, exposición de exercicios na pizarra, traballos, etc.	20	B1 B2 B5 B13	C7 C12	D3
Prácticas de laboratorio	A avaliación neste contexto pode consistir na entrega de supostos resoltos, exposición de supostos no laboratorio, traballos, etc.	30	B1 B2 B5 B13	C7 C12	D3
Exame de preguntas obxectivas	A avaliación neste contexto consistirá en preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta.	25	B1 B2 B13		D3
Exame de preguntas obxectivas	A avaliación neste contexto consistirá en preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta.	25	B1 B2 B13		D3

Other comments on the Evaluation

- Para a 1ª edición das actas (**xaneiro**) haberá dúas formas alternativas de avaliación:

Opción A: A **AVALIACIÓN CONTINUA** que se acaba de expoñer no cadro anterior, que é o sistema preferente de avaliación. **Entenderase que o alumno se acolle á avaliación continua se NON comunica (por email ou Moovi) ao profesor coordinador da materia, no prazo establecido, que desexa mudar ao sistema de avaliación global. O prazo para comunicalo vai do 11 de setembro ata o 11 de outubro de 2023.**

Anunciarase a principio de curso un cronograma donde aparecen as datas das distintas probas de avaliación continua.

O alumno que se acolla á avaliación continua terá a obriga de colocar unha fotografía tipo carné en Moovi antes da primeira proba de avaliación.

Todos os alumnos deben acceder regularmente á plataforma de teledocencia para estar así ao corrente das novidades que se produzan.

Opción B: Avaliación Global. O estudante que comunicase no modo e prazo mencionados que NON se acolle ao sistema de avaliación continua, será avaliado mediante a realización dun exame final do 100% da nota na data oficialmente establecida no calendario académico.

Para a opción B da edición de xaneiro, tanto as competencias avaliadas coma os resultados de formación e aprendizaxe serán os mesmos que para a opción A da edición de xaneiro.

- Para a 2ª edición das actas (**xullo**) haberá tamén dúas formas de avaliación:

Opción A: O estudante que se acollera ao sistema de **avaliación continua** poderá conservar as notas dos seguintes dous bloques de probas realizadas para a primeira edición: o Bloque 1, que abrangue a proba de resolución de problemas e a proba de laboratorio (e suman o 50% da nota); e o Bloque 2, que abrangue as probas de preguntas obxectivas (e suman o 50% da nota). Poderá subir nota nos seguintes bloques: Bloque 1: proba de resolución de exercicios e/ou supostos (50% da nota); e Bloque 2: proba de preguntas obxectivas (50% da nota).

Opción B: Avaliación Global. O estudante que NON se acollese ao sistema de avaliación continua, será avaliado mediante a realización dun exame final do 100% da nota na data oficialmente establecida no calendario académico.

Para a edición de xullo, tanto as competencias avaliadas coma os resultados de formación e aprendizaxe serán os mesmos que para a edición de xaneiro.

- Para a convocatoria **Fin de Carreira**: a avaliación consistirá na realización dun exame do 100% da nota na data oficialmente establecida no calendario académico.

Para la convocatoria Fin de Carreira, tanto as competencias avaliadas coma os resultados de formación e aprendizaxe serán os mesmos que para a edición de xaneiro.

É necesario traer o DNI ou documento análogo cando teña lugar a realización dos exames e probas. O incumprimento deste requisito pode ter como consecuencia que ó alumno non se lle permita realiza-lo exame ou proba en cuestión.

As titorias serán concertadas co profesor a través do correo electrónico ou Moovi.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Dougherty, C., **Introduction to Econometrics**, 5ª, Oxford University Press, 2016

Wooldridge, J.M., **Introducción a la Econometría: Un enfoque moderno**, 5ª, Cengage Learning Editores, 2015

Complementary Bibliography

Stock, J.H. y Watson, M.M., **Introducción a la Econometría**, 3ª, Pearson, 2012

Gujarati, **Econometría**, 5ª, McGraw-Hill, 2010

Esteban, M. V., y otros, **Econometría básica aplicada con Gretl**, 1ª, Sarriko-On, Universidad del País Vasco, 2009

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estatística/O04G020V01204

Matemáticas: Matemáticas/O04G020V01104

Other comments

- É necesario traer o DNI ou documento análogo cando teña lugar a realización dos exames e probas. O incumprimento deste requisito pode ter como consecuencia que ó alumno non se lle permita realiza-lo exame en cuestión.

- Por razóns pedagóxicas é altamente recomendable a asistencia regular ás clases. Sen dúbida, a asistencia fará que a dificultade de superar a materia sexa notablemente máis baixa. Así, o alumno poderá aproveitarse dun ritmo de traballo continuo e da exposición de contidos teóricos e prácticos feitos na aula polos seus compañeiros e o profesor.

- As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario das probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso actual

IDENTIFYING DATA				
Contabilidade financeira II				
Subject	Contabilidade financeira II			
Code	004G020V01401			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Economía financeira e contabilidade			
Coordinator	Gallego Rodríguez, María Elena			
Lecturers	Gallego Rodríguez, María Elena			
E-mail	egallego@uvigo.es			
Web				
General description	A materia Contabilidade Financeira II completa os coñecementos adquiridos polo alumno na materia Contabilidade Financeira I do primeiro cuadrimestre do 2º curso de ADE, centrándose no estudo da contabilización das operacións vinculadas ao ciclo de capital, introducindo ao alumno no estudo da contabilidade por razón do suxeito, a través da problemática contable específica das sociedades, e o estudo dos activos correntes. Con todo isto o alumno terá un coñecemento completo do modelo contable español.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
B14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado
C4	Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa
C6	Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial
C7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial
C10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa
C12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
C16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante
D3	Responsabilidade e capacidade para asumir compromisos
D4	Compromiso ético no traballo
D5	Motivación pola calidade e mellora continua

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Posuír e comprender coñecementos sobre o marco económico que regula as actividades empresariais, e a correspondente normativa.	A2 A3 A4	B1	C4	D3 D5
Posuír e comprender coñecementos sobre os distintos procesos, procedementos e prácticas de xestión empresarial	A2 A3 A4	B3 B9 B10 B14	C6 C7 C10	D4

Contidos

Topic	
I. AS INVERIONS FINANCEIRAS. ACTIVOS FINANCEIROS	I.1. Instrumentos financeiros I.2. Activos financeiros. Concepto e clasificación I.3. Créditos comerciais e non comerciais I.4. Valores representativos de débeda I.5. Investimentos en instrumentos de patrimonio I.6. Reclasificaicón e baixa de activos financeiros I.7. Deterioración de valor dos activos financeiro
II. FINANCIAMENTO BÁSICO: (I) PATRIMONIO NETO: (1) FONDOS PROPIOS: (1.1) CAPITAL SOCIAL	II.1. As fontes de financiamento na empresa: Concepto e clasificación. II.2. O Capital Social: Problemática contable derivada da fundación da sociedade. II.3. Contabilización dos incrementos de capital: Causas e tipos. II.4. Contabilización das reducións de capital: Causas e tipos. II.5. Do negocio sobre as propias accións.
III. FINANCIAMENTO BÁSICO: (I) PATRIMONIO NETO: (1) FONDOS PROPIOS: (1.2) RESERVAS	III.1A autofinanciación: Concepto e clases. III.2. O resultado do exercicio e base de repartición. III.3. Orde de prelación na distribución das ganancias. III.4. Remuneración das accións. III.5. As dotacións a reservas. Problemática contable das Reservas: Concepto, clases e funcionamento III.6. Outros participes. III.7. O resultado negativo: A absorción de perdas III.8. Os resultados pendentes de aplicación
IV. FINANCIAMENTO BASICA: (I) PATRIMONIO NETO. (II) AXUSTES POR CAMBIO DE VALOR. SUBVENCÍONS, DOAZÓNS E LEGADOS RECIBIDOS	IV.1. Problemática dos activos financeiros dispoñibles para a venda. IV.2. Operacións de cobertura IV.3. Subvencións, doazóns e legados recibidos.
V. FINANCIACION BASICA: (II) PASIVO NON CORRENTE: (1) PRESTAMOS E EMPRESTITOS	V.1. Financiamento alleo a longo prazo: Concepto e clases. V.2. Tipos de préstamos e empréstitos. V.3. A imputación anual dos gastos financeiros plurianuais dos préstamos e empréstitos. V.4. Problemática contable dos préstamos e empréstitos ordinarios. V.5. Problemática contable dos empréstitos convertibles e con warrant. V.6. Problemática contable doutros tipos de empréstitos especiais. V.7. Problemática contable do leasing ou arrendamento financeiro. V.8. Problemática contable doutras fontes de financiamento alleo permanente
VI. FINANCIACION BASICA: (II) PASIVO NON CORRENTE: (2) PROVISIÓNS	VI.1. Provisións: Concepto. VI.2. Provisión por retribucións a L/P ao persoal. VI.3. Provisión para impostos. VI.4. Provisión para outras responsabilidades. VI.5. Provisión por desmantelamento, retiro ou rehabilitación do inmovilizado. VI.6. Provisión para actuacións ambientais VI.7. Provisión para reestruturacións VI.8. Provisión por transaccións con pagos baseados en instrumentos de patrimonio
VII. ACTIVO NON CORRENTE: (I) O INMOBILIZADO TECNICO E Os INVESTIMENTOS INMOBILIARIOS	VII.1. Os investimentos fixos: Concepto, clases e función na empresa. VII.2. Problemas valorativos. inmovilizado material e intanxible. VII.3. Investimentos Inmobiliarios. VII.4. Activos non correntes mantidos para a venda. VII.5. A depreciación do inmovilizado. VII.6. Métodos de amortización. VII.7. Deterioro de valor de activos non correntes
VIII. CONTAS ANUAIS:	VIII.1. Marco xurídico. VIII.2. O balance VIII.3 A conta de Perdas e Ganancias VIII.4. O Estado de cambios no Patrimonio Neto. VIII.5. O Estado de Fluxos de Efectivo VIII.6. A Memoria

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	28	42	70
Resolución de problemas	15	15	30
Seminario	5	15	20

Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	25	26
Traballo	1	1	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos básicos da materia
Resolución de problemas	Realización de casos prácticos polo alumno
Seminario	Resolución de problemas. Control do proceso de aprendizaxe por parte do alumno. Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas co apoio de ferramentas informáticas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	Nas clases prácticas de resolución de problemas, os estudantes poden plantexar as dúbidas que lle xurdan o ir realizando os exercicios e que son resoltas de forma personalizada
Seminario	No desenvolvemento das prácticas propostas, cada estudante plantexa os problemas que lle xurden, sendo resoltos o longo da sesión de forma personalizada.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Resolución de problemas	Resolución dos cuestionarios on line plantexados	10	A2 A3 A4	B5	C4 C10	D5
Exame de preguntas obxectivas	realización dunha proba escrita sobre a materia explicada	40	A2 A3 A4 A5	B5 B13 B14	C4 C6 C7 C10 C12 C16	D3 D4 D5
Exame de preguntas obxectivas	realización dunha proba escrita sobre a materia explicada	40	A2 A3	B1 B3 B9 B10	C10	D3 D4 D5
Traballo	Realización dun traballo práctico sobre a materia dada no GP	10	A2 A5	B9 B13	C4 C7 C10 C16	D5

Other comments on the Evaluation

O alumnado poderá elixir ser avaliado mediante o sistema de **Avaliación continua** (AC), ou alternativamente optar por unha proba de **Avaliación Global** (AG). A avaliación por defecto é a AC.

O alumnado poderá elixir AG segundo o procedemento e o prazo establecido polo Centro. A elección de AG supón a renuncia ao dereito de seguir avaliándose mediante as actividades de AC que resten e á cualificación obtida ata ese momento en calquera das probas que xa tiveron lugar.

A avaliación continua consta de catro probas, consistentes en **dous exames** escritos de carácter teórico - práctico. Cada un dos exames pondera un **40%** e é necesario sacar unha calificación de 5 en cada un deles para aprobar e facer media cas demais probas. Outra proba será a realización das actividades plantexadas polo profesor nos GPs e a elaboración dun **traballo** onde se recollan os contidos aprendidos nestes seminarios. Esta proba pondera un **10%**. Para poder optar a esta calificación o alumno debe asistir como mínimo a 3 das 5 sesións plantexadas.

A última proba consistirá na realización de **cuestionarios on line** que o profesor irá plantexando ó longo do cuadrimestre a través da plataforma MOOVI. Esta proba pondera un **10%**, e o alumno que non poida ou non queira realizar algún ou todos os cuestionarios, perderá a cualificación correspondente a cada un deles, sin que se teña opción a recuperalos.

Se un estudante suspende un ou os dous exames parciais plantexados (os que representan o 80% da nota), poderase presentar a convocatoria oficial de xuño ca proba ou probas suspensa/s.

Aqueles estudantes que optaron pola avaliación continua, e teñen os exames parciais aprobados, en xuño serán avaliados cas notas obtidas nos exámenes e nas demais probas. Se o alumno non aprobou algún exame parcial e se presenta en xuño ten que sacar un 5 para facer media; en caso de non obtelo porase a nota obtida neste exame.

Os alumnos que opten pola avaliación global serán avaliados a través da realización dun examen teórico -práctico e calificados ca nota que saquen no correspondente exame.

Os alumnos que non superen a materia na primeira oportunidade poderán ser avaliados de novo na segunda oportunidade a través dunha proba teórico-práctica que suporá o 100% da nota.

Esta guía é orientativa e esta suxeta a modificacións se o longo do curso se estiman necesarias.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso académico. No caso de conflito ou disparidad entre as datas dos exames prevalecerán as sinaladas na páxina web da FCETOU.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Wanden-Berghe, J.L., **Contabilidad Financiera II**, 2012,

Marín Hernández Salvador (coord), **Contabilidad Práctica para todos**, 2019,

Complementary Bibliography

Herrador Alcaide, Teresa, **Contabilidad Financiera Superior**,

Montesinos Julve, V., **Fundamentos de Contabilidad Financiera**, 2015,

Plan General de Contabilidad, Real Decreto 1514/2007,

Ley de Sociedades de Capital. Real Decreto 1/2010,

Torvisco Manchón B., **Fundamentos de contabilidad de sociedades**,

Campo Moreno, Paloma del, **Prácticas de contabilidad financiera**,

Campo Moreno, Paloma del, **Contabilidad Financiera**,

Fernández Cuesta, C., **Introducción a la Contabilidad Financiera. Adaptado a la pequeña y mediana empresa**, 2014,

Quesada Sánchez, F.J., **Soluciones a la problemática contable de las empresas**, 2012,

Arquero Montaña, J.L. et al, **Introducción a la Contabilidad Financiera**, 2015,

Tejada, A; et al, **Manual práctico de Contabilidad**, 2017,

Azcárate Llanes, F; Fernández Chulián; M, **Operaciones contables avanzadas**, 2015,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Empresa: Matemática das operacións financeiras/O04G020V01202

Empresa: Contabilidade financeira I/O04G020V01301

Other comments

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se deben levar a cabo co alumno na materia e concíbese de forma flexible. En consecuencia, pode requirir reaxustes ao longo do ano académico promovidos pola dinámica da clase e do grupo de destinatarios real ou pola relevancia das situacións que puidesen xurdir. Así mesmo, achegarase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

IDENTIFYING DATA				
Decisións de investimento				
Subject	Decisións de investimento			
Code	004G020V01402			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Economía financeira e contabilidade			
Coordinator	Docampo Parente, Jerónimo			
Lecturers	Docampo Parente, Jerónimo			
E-mail	jdocampo@uvigo.es			
Web				
General description	Aportar os coñecementos necesarios para facilitar la valoración e selección de proxectos de inversión para tomar as decisións de inversión mis axeitadas para o futuro da empresa. Facilitar aquelas ferramentas que permitan avaluar inversións e tomar decisións mais favorables			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
B11	Redactar proxectos de xestión global ou de áreas funcionais da empresa
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
B14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado
C3	Posuír e comprender coñecementos sobre os aspectos internos, funcións e procesos das organizacións incluíndo a súa natureza, estrutura, goberno, operativa e dirección.
C5	Posuír e comprender coñecementos sobre a relación entre a empresa e o seu entorno avaliando a súa repercusión na estratexia, comportamento, xestión e sustentabilidade empresarial
C7	Posuír e comprender coñecementos sobre as principais técnicas instrumentais aplicadas ao ámbito empresarial
C10	Valorar, a partir dos rexistros relevantes de información, a situación e previsible evolución dunha empresa
C11	Tomar decisións estratéxicas utilizando diferentes tipos de modelos empresariais
C12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
C16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer os principios básicos da xestión financeira de empresas	B1	C3 C5
Coñecer o obxectivo financeiro e a súa relación coa actividade da empresa	B1 B14	C3 C5 C16
Identificar e estimar a estrutura financeira adecuada en función do ciclo de explotación e actividade da empresa	B1 B3 B10 B11 B14	C3 C5 C7 C10 C11 C12 C16
Coñecer o concepto de investimento e o seu *interrelación coa estrutura financeira e obxectivo financeiro	B1 B14	C3 C5 C16
Coñecer e estimar as variables que inflúen nun investimento e aplicar a principais técnica analíticas para determinar a rendibilidade dos investimentos	B1 B3 B10 B11 B13 B14	C7 C10 C11 C12 C16

Interpretar e dar a coñecer os diferentes resultados obtidos na avaliación e rendibilidade de investimentos	B1 B10 B11 B13 B14	C7 C11 C12 C16
Aplicar ferramentas informáticas na resolución de supostos prácticos de xestión financeira empresarial	B1 B3 B10 B11 B13 B14	C12 C16
Coñecer e valorar a incidencia do risco na rendibilidade dos investimentos	B1 B3 B10 B14	C7 C11 C12

Contidos

Topic	
Fundamentos da xestión financeira da empresa	- A función financeira da empresa: Evolución histórica das finanzas. O obxectivo financeiro. Competencias da función financeira da empresa. - A estrutura económico-financeira da empresa: Fondo de Rotación. Período medio de Maduración. Principais cocientes para a análise económica-financeiro. - Metodoloxía de cálculo financeiro aplicable nas decisións de investimento: Efecto do tempo sobre o valor do diñeiro. Operacións de *capitalización e actualización.
Concepto e clases de investimentos	Concepto de investimento. Clasificación de investimentos na empresa.
Avaliación de investimentos	Métodos estáticos se selección de investimentos. A taxa de actualización ou custo de capital da empresa. O criterio de valor capital. O criterio da TIR
Factores determinantes dun investimento	Principais magnitudes para avaliar a rendibilidade dos investimentos. Estimación de fluxos de tesouraría
Interpretación e toma de decisións de investimento	- *Jerarquización de proxectos en base ao valor capital e TIR. - A consideración do risco nas decisións de investimento. - Metodoloxías complementarias.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticas con apoio das TIC	5	10	15
Resolución de problemas	15	30	45
Lección maxistral	30	58	88
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticas con apoio das TIC	Proposta de problemas complexos da materia. Explicación e uso ferramenta informáticas aplicadas a resolución de problemas financeiros. Introducción de datos e aplicacións funciones financeiras.
Resolución de problemas	Resolución de supostos prácticos que complementen a sesión maxistral e permitan aos alumnos consolidar os coñecementos. Os alumnos poden participar a través de preguntas, durante o desenvolvemento dos exercicios.
Lección maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos máis relevantes, a partir da base de material docente posto a disposición dos alumnos en plataforma e bibliografía indicada.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas con apoio das TIC	Explicación e uso de ferramentas informáticas aplicadas á resolución de problemas financeiros. Presentación e aplicación de funcións financeiras.
Resolución de problemas	Resolución de supostos propostos ao longo do cuadrimestre de maneira autónoma. Estes supostos serán avaliados polo profesor a través da medición de adquisición de competencias e formarán parte da avaliación continua da materia.

Avaliación

Description		Qualification	Training and Learning Results	
Prácticas con apoio das TIC	Resolución de exercicios relacionados coas funcións financeiras aplicadas ás decisións de investimento	10	B3 B13 B14	C7 C12
Resolución de problemas	Os alumnos resolverán tres supostos propostos durante o cuadrimestre, que serán avaliados polo profesor a través da medición de adquisición de competencias e constituirán parte da avaliación continua da materia. Ningunha das probas a realizar supera o 40% da nota final da materia.	80	B1 B3 B10 B11 B13 B14	C3 C5 C7 C10 C11 C12 C16
Exame de preguntas de desenvolvemento	Resolución dunha proba escrita presencial, ao final do cuadrimestre, sobre a adquisición de competencias da materia. Esíxese un nivel mínimo obrigatorio para superar a convocatoria	10	B1 B10 B11 B13 B14	C3 C5 C7 C10 C11 C12 C16

Other comments on the Evaluation

Os alumnos para superar a materia poden escoller entre a avaliación continua ou avaliación non continua

Avaliación continua, realizaranse catro probas parciais durante o curso. O valor total do tres probas supoñen o 100% da nota total. A nota total son 10 puntos

O valor das catro probas: hay 3 probas que representan o 30% cada unha e un proba que representa o 10%

Prazos: para mudar de avaliación continua a global o prazo e do 29 de xaneiro a 29 de febreiro

Os alumnos que non superen un mínimo de 5 puntos entre o tres probas, poden presentarse ao exame final en primeira convocatoria na data establecida no calendario de exames da Facultade. A nota deste exame representa o 100% da nota final

Avaliación non continua, os alumnos deberán superar o exame final de primeira convocatoria na data fixada no calendario de exames da Facultade. Este exame teórico-práctico representa o 100% da nota final.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario das probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso actual

Todos os que non superen a materia en primeira convocatoria, poden presentarse ao exame de segunda convocatoria na data fixada no calendario de exames da Facultade. O exame será teórico-práctico e representa o 100% da nota final

Pódense consultar as datas de exames na páxina web de Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo de Ourense.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

PISÓN FERNÁNDEZ, I., **DIRECCIÓN Y GESTIÓN FINANCIERA DE LA EMPRESA**, Madrid, 2001,
 Blanco Ramos, F. y Ferrando Bolado, M., **DIRECCIÓN FINANCIERA I. SELECCIÓN DE INVERSIONES.**, Madrid, 2006,
 Cibrán Ferraz, P. y Villanueva Villar, M., **GESTIÓN FINANCIERA: TEORÍA Y CASOS PRÁCTICOS**, Santiago, 2005,
 Fernández Álave, A.I., **INTRODUCCIÓN A LAS FINANZAS**, Madrid, 1994,
 Hayat, S. y San Millán, A., **FINANZAS EN EXCEL**, Madrid, 2006,
 Suarez Suarez, **DECISIONES OPTIMAS DE INVERSION Y FINANCIACIÓN**, Madrid, 2005,
 López López, V.; Illanes Sánchez, J.C., **CASOS DE ECONOMÍA DE LA EMPRESA: modelos y soluciones con excel**, 2002,
 Mascareñas Pérez Iñigo, J., **FINANZAS PARA DIRECTIVOS**, Madrid, 2010,
 Valledado González, E.; Azofra Palenzuela, V., **PRÁCTICAS DE DIRECCIÓN FINANCIERA**, Madrid, 2002,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Análise contable/O04G020V01601
 Decisións de financiamento/O04G020V01501
 Valoración de activos/O04G020V01604
 Planificación financeira/O04G020V01702

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Contabilidade financeira II/O04G020V01401

Subjects that it is recommended to have taken before

Empresa: Matemática das operacións financeiras/O04G020V01202

Empresa: Contabilidade financeira I/O04G020V01301

IDENTIFYING DATA				
Marketing Management I				
Subject	Marketing Management I			
Code	004G020V01403			
Study programme	Grado en Administración y Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2nd	2nd
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
Lecturers	Alén González, María Elisa Rodríguez Comesaña, Lorenzo			
E-mail	loroco@uvigo.es			
Web				
General description	This subject connects the student with basic aspects of marketing to know and understand the market and the consumers of a company. Specifically, the Dirección Comercial I course aims to delve into the study of strategic marketing and market analysis and planning tools in order to develop successful strategies for companies in the market. English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results

Code	
B1	Ability to analyse and synthesise
B5	Oral and written communication skills.
B9	Ability to work effectively within a team
B13	Capacity for learning and independent work
C6	Acquire and understand knowledge regarding: The different processes, procedures and practices related to business management
C14	Draw up plans and policies in the different functional areas within organisations

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Have knowledge about the current content of marketing and its role in organizations, in order to develop plans and policies in the company		C6 C14
Analysis, communication, responsibility and commitment skills	B1 B5 B9 B13	C6 C14

Contents

Topic	
1. Introduction to marketing	1.1. Definition and marketing concept 1.2. Focus on the customer and loyalty management
2. Marketing planning	2.1. The strategic marketing plan 2.2. Marketing Strategies
3. Potential market, demand and market share	(*)2.1.Definition. Market concept 2.2. Potential market 2.3. Market share ratios
4. Marketing research	4.1 Introduction 4.2. SIM 4.3. Marketing research
5. Consumer behavior	5.1 Concept 5.2 Influencing factors 5.3 Consumer behavior process
6. Market segmentation and positioning	5.1. Segmentation 5.2. Segmentation process and positioning strategies

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	30	30	60
Problem solving	15	15	30
Seminars	5	10	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Lecturing	Presentation by the teacher of the contents on the subject under study, theoretical and / or guidelines for a job, exercise or project to be developed by the student.
Problem solving	Activity which formulated problem and / or exercises related to the course. The student should develop appropriate solutions or right through the exercise routines, application of formulas or algorithms, application processing procedures available information and interpretation of the results. It is often used to complement the lecture.
Seminars	Activity focused on the work on a specific topic, which allows to deepen or complement the contents of the subject. They can be used as a complement to the theoretical classes.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Seminars	They are going to be used as a complement to the theoretical classes. Doubts raised by students will be answered. Previously arranged by e-mail.

Assessment				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Lecturing	Attending the lecturing sessions	1	C6	C14
Problem solving	Test in which the student must solve a series of problems and / or exercises in a time / conditions set / as by the teacher. None of the tests or activities that make up the different EC tasks will account for more than 40% of the final grade for the subject by themselves.	59	B1 B5 B9 B13	C6 C14
Objective questions exam	Tests that assess knowledge that includes closed with response alternatives questions (true/false, multiple choice, matching of elements...). Students select a response among a limited number of possibilities.	40	B1	C6 C14

Other comments on the Evaluation

Students may choose to be assessed through the Continuous Assessment (CA) system or, alternatively, opt for a Global Assessment (GA) test. The preferred assessment is the CA. Students may choose GA according to the procedure and the period established by the center. Choosing EG means waiving the right to continue evaluating through the remaining CA activities and the grade obtained up to that moment in any of the tests that have already been taken.

CONTINUOUS ASSESSMENT (CA)

- There will be several exercises and cases linked to the classes. None of the tests or activities that make up the different EC tasks will account for more than 40% of the final grade for the subject by themselves.
- The final grade for the course (for first opportunity) will be the sum of the grade obtained in the evaluation tests carried out throughout the semester (with a weighting of 60% of the total), and the grade obtained in a last test that will coincide with the dates of the GA (with a weighting of 40% of the total).
- The final grade for the course (in case second opportunity) will be the sum of the grade obtained in the evaluation tests carried out throughout the semester (with a weighting of 60% of the total), and the grade obtained in a last test that will coincide with the dates of the second opportunity GA (with a weighting of 40% of the total).
- To pass the subject it will be necessary to obtain a minimum score of five points (5/10), being an essential condition to obtain at least 50% of the score in the last evaluation exam.

OVERALL ASSESSMENT (GA)

- As an alternative to the continuous assessment system, the student body may choose to be assessed with a final exam that will account for 100% of the grade. Both in the ordinary and in the extraordinary call, in this test there will be two parts, one of theoretical content (5 points), and another of practical content (5 points). To measure the student's communication skills, it can be established that one or both of the tests are carried out orally.
- To pass the subject it will be necessary to obtain a minimum score of five points, being an essential condition to have a minimum of 45% of the score in each of the two parts of the final test.

NO SHOW

- Students who do not participate in the EC or the EG will appear in the minutes as ☐Not Present☐.

END OF CAREER

- In the End of Degree call, the exam is 100% of the grade. There will be two parts, one of theoretical content (5 points), and another of practical content (5 points).
- To measure the student's communication skills, it can be established that one or both of the tests are carried out orally.
- To pass the subject it will be necessary to obtain a minimum score of five points, being an essential condition to have a minimum of 45% of the score in each of the two parts of the final test.

ADDENDUM

- The date and time of the exams can be consulted on the website of the faculty in the section on teaching organization. Exams | Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo (uvigo.es)
- Students are recommended to take into account Title VII (Do uso de medios ilícitos), del Regulamento sobre a Avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado | Secretaría Online Universidade de Vigo (uvigo.gal)
- This teaching guide anticipates the lines of action that must be carried out with the student of the subject and is conceived in a flexible way. Consequently, it may be necessary to make adjustments throughout the academic year promoted by the dynamics of the class and the real target group, or by the relevance of the situations that could arise. Likewise, the information, guidelines and 100% of the specific qualification that are necessary at each moment of the training process will be provided to the student body

Sources of information

Basic Bibliography

Philip Kotler y Gary Armstrong, **Principios de Marketing**, 17ª, Pearson, 2018

Philip Kotler and Gary Armstrong, **Principles of Marketing**, 18, Pearson, 2020

Complementary Bibliography

Philip Kotler y Gary Armstrong, **Dirección de marketing**, 15ª, Pearson, 2016

Lopez, MJ, **Marketing estratégico**, Pearson, 2013

González Vázquez, E y otros, **Manual práctico de marketing**, Pearson, 2014

Esteban Talaya, A.; Mondéjar Jiménez, J.A., **Fundamentos de marketing**, 1, ESIC, 2013

Santesmases, M., **Marketing. Conceptos y estrategias**, 6ª, Pirámide, 2012

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Marketing Management II/O04G020V01502

Commercial Research/O04G020V01701

Subjects that it is recommended to have taken before

Business: Business management/O04G020V01203

Other comments

This educational guide anticipates the lines of performance that have to carry out with the student in the matter and conceives of flexible form. In consequence, can require readjustments along the academic course promoted by the dynamics of the class and of the group of real addressees or by the importance of the situations that could arise. Likewise, it will contribute to the students the information and concrete guidelines that they are necessary in each moment of the formative process.

It will contribute to the students the information and concrete guidelines that they are necessary in each moment of the formative process. This matter in the *PCEO Degree in Administration and Direction of Companies/Degree in Right as well as in the *PCEO Degree in Administration and Direction of Companies/Degree in Computing gives in the second *cuatrimestre of the 3º course

IDENTIFYING DATA				
Macroeconomía				
Subject	Macroeconomía			
Code	004G020V01404			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Fundamentos da análise económica e historia e institucións económicas			
Coordinator	Vázquez Barquero, José Ángel			
Lecturers	Vázquez Barquero, José Ángel			
E-mail	jvazquez@uvigo.es			
Web				
General description				

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Pensamento crítico e autocrítico
B3	Habilidades relacionadas co uso de aplicacións informáticas utilizadas na xestión empresarial
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B6	Habilidades de comunicación a través de Internet e, dominio de ferramentas multimedia para a comunicación a distancia
B8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación
B10	Emitir informes de asesoramento sobre situacións concretas de empresas e mercados
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
C2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía
C9	Identificar a xeneralidade dos problemas económicos que se suscitan nas empresas, e saber utilizar os principais instrumentos existentes para a súa resolución
C16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante
D1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Comprender as bases de funcionamento da economía tanto nos ámbitos máis amplos como nos máis próximos	A2	B1 B13	C2 C9	
Lograr o manexo por parte dos estudantes da análise económica a través das súas ferramentas básicas, de modo que para abordar preguntas económicas sexan capaces de construír modelos económicos simples, que mediante unha representación simplificada da realidade permitan tratar adecuadamente o problema.	A2 A5	B1 B2 B5 B10		
Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante e do seu contido	A3 A4	B3 B6 B8	C16	
Espertar o interese dos estudantes respecto á análise dos efectos das políticas *macroeconómicas, de modo que ante a aplicación dun novo instrumento de política económica sexan capaces de formarse unha opinión fundamentada sobre a súa eficacia na consecución dos obxectivos para os cales se expuxo	A2	B1 B2	C9	D1

Contidos	
Topic	
1. Introducción á Macroeconomía	Temas de estudo da Macroeconomía. A medición da actividade económica.
2. O mercado de bens	Modelo renda gasto. Curva IS.
3. Os mercados financeiros	A oferta e a demanda de diñeiro. A determinación do tipo de interese. O Banco Central. O multiplicador monetario. A curva LM.
4. Análise conxunta dos mercados de bens e financeiros: o modelo IS-LM	Obtención da curva de demanda.
5. O mercado de traballo	Variables relevantes do mercado de traballo. Determinación de salarios. Determinación de prezos. Taxa de paro natural.
6. Análise conxunta de todos os mercados: o modelo OA-DÁ	A obtención da curva de oferta. O equilibrio a curto e medio prazo.
7. A curva de Phillips	.
8. A inflación, a actividade e o crecemento da cantidade de diñeiro	.
9. Macroeconomía nunha economía aberta	Tipos de cambio. Mercado de divisas. Balanza de pagos e tipos de cambio. Mercados financeiros e tipos de cambio.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	28	42	70
Resolución de problemas	14	18	32
Actividades introdutorias	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	16	22
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	20	22
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	O profesor elaborará documentación específica para cada unha das sesións que os alumnos deberán ler antes de cada clase para asegurar un bo aproveitamento das sesións teóricas
Resolución de problemas	As clases prácticas consistirán na resolución de follas de exercicios e casos, que serán facilitados con anterioridade aos alumnos. Así se optimizará o tempo, destinándose á aclaración daquelas cuestións que presenten maiores dificultades para os alumnos. Ademais, realizarase un traballo/resumen crítico sobre algún libro a indicar polo profesor
Actividades introdutorias	As tutorías en grupo destinaranse á realización de actividades que permitan afianzar os coñecementos adquiridos tanto nas clases teóricas como nas prácticas, así como para ir resolvendo as dúbidas que vaian xurdindo ao longo do programa

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Resolución de problemas	Seminario Atenderase de maneira individual aos alumnos que teñan dúbidas nos seminarios. Os alumnos tamén poderán resolver as súas dúbidas cos temas e exercicios prácticos feitos nos seminarios en tutorías presenciais (cando sexa posible), por correo electrónico ou por videoconferencia. Nos casos de tutorías presenciais ou por videoconferencia, a tutoría farase na modalidade de concertación de cita previa. Resolución de problemas Atenderase de maneira individual aos alumnos que teñan dúbidas á hora de realizar os exercicios propostos. Asesoraráselles na realización dos mesmos coa meta de que alcancen os obxectivos previstos no programa e poidan resolver de autónomamente os exercicios que se lles propoñan. Os alumnos poderán resolver as súas dúbidas cos exercicios prácticos en tutorías presenciais (cando sexa posible), por correo electrónico ou por videoconferencia. Nos casos de tutorías presenciais ou por videoconferencia, a tutoría farase na modalidade de concertación de cita previa. Lección maxistral Atenderase de maneira individual aos alumnos que teñan dúbidas na parte teórica da materia. Os alumnos poderán resolver as súas dúbidas nas clases teóricas en tutorías inividualizadas en tutorías presenciais (cando sexa posible), por correo electrónico ou por videoconferencia. Nos casos de tutorías presenciais ou por videoconferencia, a tutoría farase na modalidade de concertación de cita previa.

Avaliación	
Description	Qualification Training and Learning Results

Resolución de problemas e/ou exercicios	Realizaranse test e exercicios prácticos relacionados co contido da materia que serán resoltos nun exame presencial na aula	40	A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B8 B10 B13	C2 C9 C16	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exporanse cuestións relacionadas co temario da materia que serán resoltas en exames presenciais na aula. Ningun deles valerá máis do 40% da nota final	60	A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B8 B10 B13	C2 C9 C16	D1

Other comments on the Evaluation

A) ALUMNOS QUE OPTEN POR AVALIACIÓN CONTINUA: Nas convocatorias de xuño e xullo, a nota final da materia resultará da suma ponderada da nota obtida nas diferentes probas e actividades de avaliación continua, que suporá un 60% da nota final (até 6 puntos) e a nota obtida nun exame final escrito, que valerá o 40% restante da nota final (até 4 puntos). A avaliación continua inclúe a asistencia tanto ás clases teóricas como ás clases prácticas, a entrega de follas de exercicios e a nota das probas que se realizan ao longo do curso. En consecuencia, os criterios para calcular a nota final serán os seguintes: A) Até 5 puntos polas notas das probas realizadas na avaliación continua ao longo do curso; B) Até 1 punto pola asistencia ás clases teóricas e prácticas; C) Até 4 puntos pola nota do exame final escrito, que terá lugar na data oficial establecida no calendario de exames. Por defecto os alumnos serán adscritos a avaliación continua, podendo renunciar a ela por escrito segun o prazo establecido polo Decanato.

B) ALUMNOS QUE NON OPTEN POR AVALIACIÓN CONTINUA: Nas convocatorias de xuño e xullo, a nota final da materia resultará da suma da nota obtida nun exame final escrito (que coincidirá co que realicen os alumnos que opten por avaliación continua), que valerá o 40% da nota final (até 4 puntos), e a nota dun exame oral, que valerá o 60% restante da nota final (até 6 puntos). Para aprobar a materia será preciso obter unha nota no exame final escrito igual ou superior a 5 puntos sobre 10. En consecuencia, os criterios para calcular a nota final serán os seguintes: A) Até 4 puntos pola nota do exame final escrito, que terá lugar na data oficial establecida no calendario de exames; B) Até 6 puntos pola nota do exame oral, que tamén terá lugar na data oficial establecida no calendario de exames.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Blanchard, O., **Macroeconomía**, 4ª,

Belzunegui, B.; Cabrerizo J.; Padilla R. y Valero I., **Macroeconomía: Problemas y ejercicios resueltos**, 2ª,

Mankiw, N. G., **Macroeconomía**,

Krugman, P.R. y Obstfeld, M., Addison Wesley, **Economía Internacional: Teoría y Política**,

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Políticas económicas/O04G020V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Economía: Microeconomía/O04G020V01101

IDENTIFYING DATA				
Políticas económicas				
Subject	Políticas económicas			
Code	004G020V01405			
Study programme	Grao en Administración e Dirección de Empresas			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Economía aplicada			
Coordinator	Molina Abrales, Antonio			
Lecturers	Molina Abrales, Antonio			
E-mail	molina@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Esta materia proporciona aos alumnos unha visión das principais políticas económicas de curto prazo aplicadas nos últimos anos. Para elo se estudan os principais obxectivos de estabilización coxuntural, as características das ferramentas monetarias, fiscais, comerciais, cambiarias e as políticas sectoriais máis relevantes.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Pensamento crítico e autocrítico
B5	Habilidades de comunicación oral e escrita
B8	Comunicarse con fluidez no seu entorno, incluíndo competencias interpersoais de escoita activa, negociación, persuasión e presentación
B9	Capacidade de actuación eficaz dentro dun equipo de traballo
B13	Capacidade de aprendizaxe e traballo autónomo
B14	Capacidade de aplicar os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos nun contexto académico especializado
C2	Posuír e comprender coñecementos sobre as institucións económicas como resultado e aplicación de representacións teóricas ou formais a respecto de como funciona a economía
C12	Solucionar de maneira eficaz problemas e tomar decisións utilizando métodos cuantitativos e cualitativos apropiados, incluíndo entre eles a identificación, formulación e solución dos problemas empresariais
C13	Mobilidade e adaptabilidade a entornos e situacións diferentes
C14	Elaborar os plans e políticas nas diferentes áreas funcionais das organizacións
C16	Habilidades na procura, identificación e interpretación de fontes de información económica relevante
D1	Xestión persoal efectiva en termos de tempo, planificación e comportamento, motivación e iniciativa tanto individual como empresarial
D5	Motivación pola calidade e mellora continua

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaces de identificar os principais agregados que definen os obxectivos de política económica e as políticas para alcanzalos, distinguindo entre políticas macro e microeconómicas. Ademais, os alumnos/as han de comprender o papel do diñeiro e das institucións monetarias, así como os mecanismos de transmisión da política monetaria nunha economía pechada e nunha economía aberta con diferentes réximes cambiarios.	B1	C2	D1
	B2	C12	D5
	B5	C13	
	B8	C16	
	B9		
	B13		
	B14		
Ser capaces de analizar e discutir as recentes decisións de política económica que levaron a cabo as diferentes institucións públicas e en que medida as crises económicas condicionan tales decisións e limitan os seus efectos.	B1	C2	D1
	B2	C12	D5
	B5	C13	
	B8	C14	
	B9		
	B13		
	B14		

Comprender os efectos e limitacións da política fiscal.

B1
B2
B5
B8
B9
B13
B14

C2
C12
C13
C14
C16

D1
D5

Ser capaces de interpretar os informes das principais institucións económicas relativos á política económica e analizar os principais datos que ofrecen as estatísticas económicas relativas a estos temas.

B1
B2
B5
B8
B9
B13
B14

C2
C12
C13
C14
C16

D1
D5

Contidos

Topic	
Introducción	Conceptos básicos. Tipoloxía de políticas. Restricións da Política Económica.
Obxectivos de Política Económica	Principais obxectivos da política económica: crecemento económico, redistribución da renda, emprego e estabilidade de prezos.
Política monetaria	Institucións. Variables e relacións monetarias. Instrumentos de política monetaria e mecanismos de transmisión. Experiencias de política monetaria.
Política orzamentaria	Bases teóricas. Instrumentos de política fiscal. Déficit público e débeda pública.
Política económica exterior	O equilibrio externo. Instrumentos de política exterior. A política económica nunha economía aberta.
Políticas microeconómicas	Política de la competencia. Política de I+D+i

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	26	52	78
Prácticas con apoio das TIC	15	23	38
Seminario	5	25	30
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvolveranse no laboratorio informático.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre temas específicos, que permiten afondar nos contidos da materia. A súa principal finalidade é ser complemento das clases teóricas. Desenvolveranse en aulas de tamaño reducido.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Os seminarios desenvolveranse nos Grupos Pequenos, polo que a interacción entre os alumnos e o profesor será frecuente.
Prácticas con apoio das TIC	As prácticas de laboratorio desenvolveranse nos Grupos Medianos no laboratorio informático. O profesor supervisará o traballo realizado polos alumnos no ordenador.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Prácticas con apoio das TIC	Entrega de prácticas de laboratorio realizadas nos grupos GM. Haberá que entregar unha selección delas na plataforma de teledocencia Moovi.	20	B1 B2 B5 B8 B9 B13 B14	C12 C13 C14 C16	D1 D5
Seminario	Entrega de exercicios realizados nos grupos GP. Haberá que entregar unha selección deles na plataforma de teledocencia Moovi.	10	B1 B2 B5 B8 B9 B13 B14	C12 C13 C14 C16	D1 D5
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Haberá dúas probas: unha hacia a metade do cuadrimestre e a outra ao final do mesmo que valerán un 35% cada unha.	70	B1 B2 B5 B13 B14	C2 C13 C14	D1 D5

Other comments on the Evaluation

- Primeira oportunidade:

Haberá dúas posibilidades de avaliación:

Opción A: A modalidade de avaliación preferente será a avaliación continua. Anunciarase ao comezo da docencia da materia un cronograma onde aparecerán as datas das distintas probas de avaliación continua.

Os alumnos que se acollan ao sistema de avaliación continua terán a obriga de colocar unha fotografía tipo carné en Moovi antes da primeira proba de avaliación e de acceder regularmente á plataforma de teledocencia, para estar así ao corrente das novidades que se produzan.

O sistema de avaliación por defecto será a avaliación continua. Aqueles estudantes que desexen a avaliación global (100% da cualificación no exame oficial) deben comunicalo ao responsable da materia por email dende o 29 de xaneiro ao 29 de febreiro inclusive.

Opción B (avaliación global): O estudante será avaliado mediante a realización dun exame final de carácter escrito na data oficialmente establecida coas seguintes ponderacións: proba de preguntas de desenvolvemento (70%) e proba de resolución de exercicios (30%).

Recuperación: 2ª oportunidade (xullo 2024)

Novamente haberá dúas posibilidades de avaliación:

Opción A: Os estudantes que se acolleran ao sistema de avaliación continua poderán conservar as notas da parte de exame de preguntas de desenvolvemento (70%), prácticas con apoio das TIC (20%) e seminario (10%).

Os alumnos poderán subir nota nunha ou en ambas partes: Proba de preguntas de desenvolvemento (70%) e proba de resolución de exercicios (30%). A proba de resolución de exercicios (30%) e un exame de recuperación que substitúe á parte práctica entregable na avaliación continua (prácticas con apoio das TIC (20%) e seminario (10%)).

Opción B (avaliación global): Os alumnos que elixiron a avaliación global na 1ª oportunidade poderán realizar unha proba de preguntas de desenvolvemento (70%) e unha proba de resolución de exercicios (30%).

- Convocatoria Fin de Carreira:

O alumno que opte por examinarse en fin de carreira será avaliado unicamente cun exame teórico-práctico que valerá o 100% da nota.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes edicións son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Facultade para o curso académico actual. En caso de conflito ou disparidade entre as datas dos exames, prevalecerán as sinaladas na páxina Web da FCETOU.

É necesario traer o DNI ou documento análogo cando teña lugar a realización dos exames. O incumprimento deste requisito

pode ter como consecuencia que o alumno non realice o exame en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Cuadrado Roura, J. R. (dir), **Política económica. Elaboración, objetivos e instrumentos**, 6ª edición, McGraw Hill, 2019

Complementary Bibliography

Fernández Díaz, A., Parejo Gámir, J. A., Rodríguez Sáiz, L., **Política Económica**, 4ª edición, McGraw Hill, 2011

Blanchard, O., Dell'Ariccia G., Mauro P., **Rethinking Macroeconomic Policy**, IMF Staff Position Note, 2011

García Reche, Andrés (coord), **Política Económica Sectorial y Estructural**, Tirant lo Blanch, 2003

Krugman, P., Obstfeld, M., Melitz, M. J., **Economía internacional : teoría y política**, 10ª edición, Pearson Educación, 2016

Mankiw, N. Gregory, **Macroeconomía**, 10ª edición, Antoni Bosch, 2020

Motta, M., **Competition Policy: Theory and Practice**, Cambridge, 2004

Cuervo A., Rodríguez L., Calvo A., Parejo, A., **Manual del sistema financiero español**, 25ª edición, Ariel. Economía y Empresa, 2014

Scheller, H., **El BCE: historia, misión y funciones**, BCE, 2006

Banco Central Europeo, <http://www.ecb.int>,

Banco de España, <http://www.bde.es>,

Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>,

Instituto Nacional de Estadística, <http://www.ine.es>,

Core, el equipo de, **La economía**, Antoni Bosch, 2020

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Macroeconomía/O04G020V01404

Subjects that it is recommended to have taken before

Economía: Economía española e mundial/O04G020V01201

Economía: Microeconomía/O04G020V01101

Historia: Historia económica/O04G020V01103

Other comments

- É aconsellable ter coñecementos básicos sobre o manexo de follas de cálculo (por exemplo Excel).

- Por razóns pedagóxicas é altamente recomendable a asistencia regular a clase. Neste sentido, recoméndase ao alumno o sistema de avaliación continua. Sen dúbida, a asistencia regular ás clases fará que a dificultade de superar a materia sexa notablemente máis baixa.